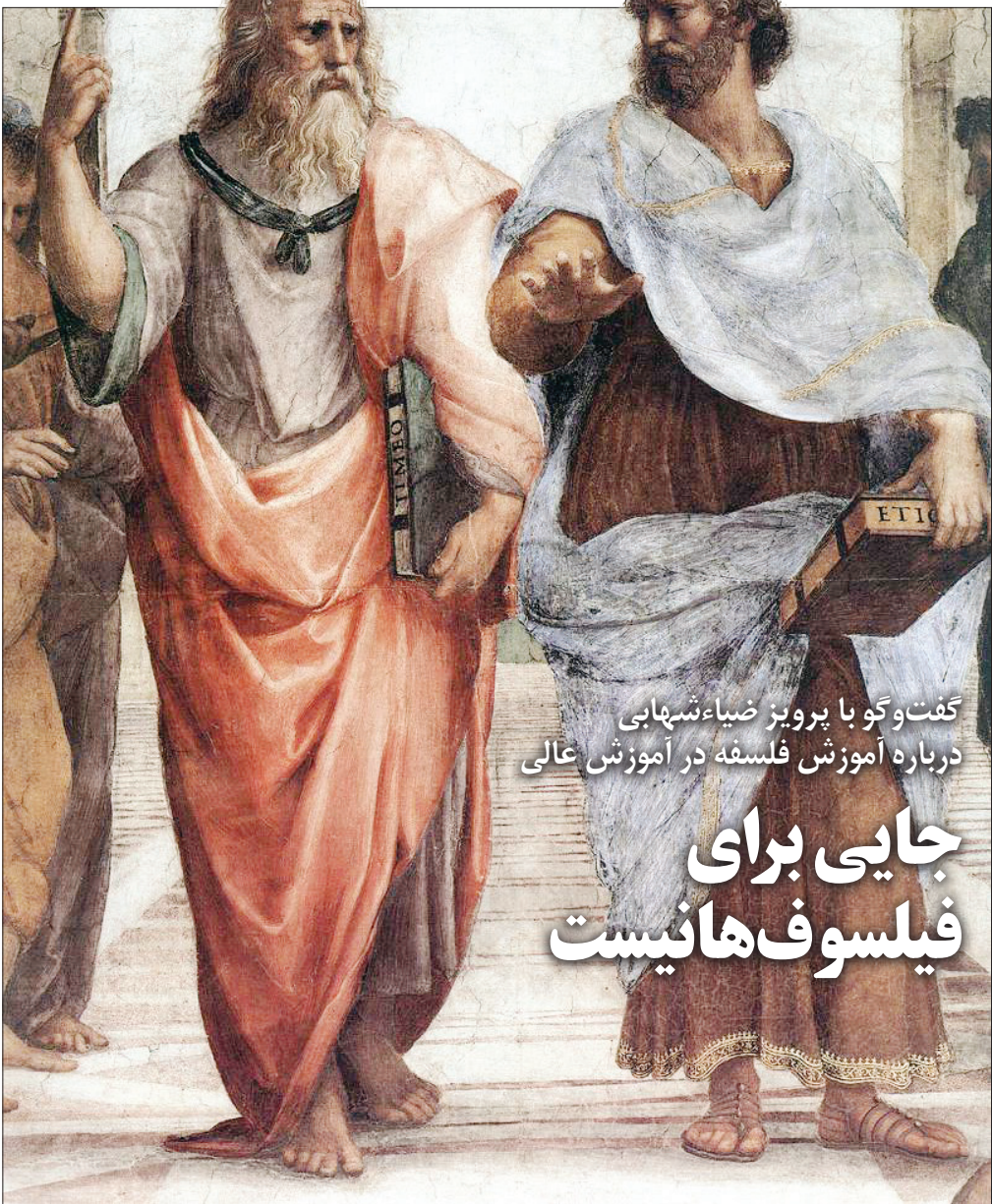

گفت‌وگو با پرویز ضیاء‌شهبازی
درباره آموزش فلسفه در آموزش عالی

جایی برای فیلسوف‌هانیت

روناک حسینی

ronak.hoseini@fdn.ir

آموزش فلسفه در دانشگاه چقدر اهمیت دارد؟ برای عده بسیاری فلسفه یک رشته تحصیلی است که برای خالی نماندن عریضه ایجاد شده است. در کنار رشته‌های فنی و پزشکی، کمتر کسی است که درک کند آموزش علوم انسانی چقدر در گذراندن امور اجتماع، تصمیم‌گیری‌های خرد و کلان و اداره کشور موثر است. آموزش ضعیف علوم انسانی، اغلب فارغ‌التحصیلانی کم‌مایه پرورش می‌دهد و چنین مسأله‌ای در کوتاه‌مدت و در طول سالیان تأثیرات نامطلوبی بر جامعه خواهد داشت. مدیرانی که مدیریت ندارند، جامعه‌شناسانی که تنها به تکرار نظریاتی بدون کاربرد بسنده کنند، تاریخ‌دانانی که دانش‌شان را در کتابخانه‌ها نگه دارند، فیلسوفانی که به جای تفکر تنها حفظیاتی خالی از اهمیت را مدام تکرار کنند و... نشانه‌هایی از جدی گرفته نشدن علوم انسانی در جامعه است.

در جامعه ما وضع چطور است؟ به‌طور خاص آموزش فلسفه در دانشگاه‌های ما بر مبنای اصولی است که باید باشد؟ یا تنها تکرار نظریات دیگران است؟ پرویز ضیاء‌شهبازی، پژوهشگر فلسفه و استاد دانشگاه می‌گوید مشکل آموزش فلسفه در دانشگاه تنها به گردن گروه خاصی نیست؛ ضعف دانشجو و استاد است. دانشجوی‌ها با هزار دغدغه شهریه و کار و مسائل دیگر، کمتر زمان و فکر آزاد برای اندیشه پیدا می‌کنند و در میان استادان هم عده بسیاری هستند که سواد کافی برای آموزش فلسفه ندارند و غیر از آن انگیزه‌ای هم. دست استاد فلسفه در تعیین محتوای آموزشی بسته است و سیلابسی که به دانشگاه تحمیل می‌شود، مناسب تربیت فیلسوف نیست.

فکری می‌کنید ضعفی که در آموزش فلسفه وجود دارد ناشی از چیست؟ اصلاً به نظر شما ضعفی وجود دارد؟ مسأله همانی است که می‌گویند «ضعف الطالب و المطلوب». استاد فلسفه‌ای

که منم و دانشجوی‌هایی که آنها‌یند، معلوم است که این آموزش راه به جایی نمی‌برد. چه انتظاری می‌شود داشت؟ وضعیت استادان و دانشجوی‌ها را ببینید و بگویید با این وجود می‌شود توقع یک سیستم آموزشی درست و انتظار فارغ‌التحصیلانی توانمند داشت؟ هنوز شهری به شهر دیگر می‌روند و این مسأله هم دغدغه‌هایی را ایجاد می‌کند. در کل دکتري در رشته فلسفه آزمون تستی

مسأله همانی است که می‌گویند «ضعف الطالب و المطلوب». استاد فلسفه‌ای که منم و دانشجوی‌هایی که آنها‌یند، معلوم است که این آموزش راه به جایی نمی‌برد

جایی نمی‌برد

تفکر اهمیتی دارد؟

فرهنگستان| فلسفه، شیوه تفکر می‌آموزد؛ شیوه‌ای که بتواند پاسخی برای پرسش‌های اساسی بشر پیدا کند. البته در طول تاریخ پاسخ‌هایی گوناگون و گاه شبیه به هم از قول فیلسوفان بزرگ به سوالات داده شده است، اما راه پاسخ‌های بی‌شمار هنوز باز است. هنوز می‌توان با غور و تفکر به پرسش‌هایی جواب داد که از قدیم با بشر همراه بوده یا پرسش‌هایی که با ورود به مدرنیته برای انسان‌ها پیش می‌آیند. بعید است روزی بیاید که به پرسیدن نیاز نداشته باشیم. حتی اگر تصمیم بگیریم بدون تفکر زندگی کنیم، سوالاتی برآینام پیش می‌آید که بدون پاسخ مناسب برای آنها دچار سردرگمی می‌شویم. این سردرگمی در سطح کلان آشنفگی عظیم‌تری به بار می‌آورد. اما تفکر راه‌ها را روشن و انسان‌ها را برای تصمیم‌گیری آماده می‌کند. به وسیله تفکر حد و مرزها روشن می‌شوند و مشخص می‌شود ایجاد محدودیت‌ها چه نتایج احتمالی‌ای در بر دارد. آموزش فلسفه در دانشگاه عمر چندانی ندارد، البته دانش فلسفه از قدیمی‌ترین دانش‌هایی است که وجود داشته است. اما عده‌ای از استادان بزرگ فلسفه معتقدند روشی که دانشگاه‌های ما برای آموزش فلسفه در پیش گرفته‌اند، کارآمد نیست. البته کارآمدی زمانی معنا دارد که نیاز به فیلسوف در جامعه تعریف شود و ما برای تفکر فلسفی جایگاهی قائل باشیم. یعنی توقع داشته باشیم فارغ‌التحصیلان فلسفه برای ما کاری انجام دهند و برای پیش‌بردن کارها نیاز به متفکران را درک کنیم. شیوه گزینش دانشجوی فلسفه و روندی که در طول دوره آموزش این رشته تحصیلی وجود دارد، از نظر عده‌ای از استادان مطلوب نیست. جمع کردن معلومات به جای آموختن شیوه تفکر فلسفی روشی است که به دانشجویان آموخته می‌شود. استادانی مثل ضیاء موحّد معتقدند پراکندگی در آموزش و عدم تمرکز بر مفاهیم اصلی به ضرر دانشجوی فلسفه است و استادانی چون پرویز ضیاء شهبازی معتقدند تسلط نداشتن به زبان، دانشجو را به متون ترجمه وابسته می‌کند و در میان این متون، تعداد بسیاری فاقد دقت فنی هستند و نمی‌توانند حق مطلب را ادا کنند. ضمن آنکه به جای تفکرورزی دانشجو ناچار است چیزهایی را به خاطر بسپارد و به این شیوه واحدهای درسی را بگذراند و مدرک بگیرد. اما مدرک بدون پشتوانه علمی به چه کار می‌آید؟ می‌تواند آینده‌ای مطلوب برای فارغ‌التحصیلان تصویر کند یا تنها داشته‌ای است که دانشجو گمان می‌کند داشتش به نداشتش می‌آرزود؟

کالج کلیرمونت مکنّا؛ همیشه در حال رای گیری

فرهنگستان| بین تمام دانشگاه‌هایی که در دنیا مشغول فعالیت هستند، کالج کلیر مونت مکنّا معروف به انتخابات و رای‌گیری است. دانشجویان این دانشگاه تقریباً هر ماه باید در یک موضوع انتخاباتی شرکت کرده و با اعلام رای خود در مورد این موضوع تصمیم‌گیری کنند. مدیران این دانشگاه با تأکید بر اینکه تمامی موضوعات مربوط به کالج کلیر مونت باید مطابق با میل دانشجویان باشد، هر موضوعی را به شور و مشورت گذاشته و انتخاب‌های‌شان را با توجه به نظر اکثریت آن انجام می‌دهند. هر چند دانشجویان این دانشگاه از این موضوع اظهار خوشحالی کرده و می‌گویند این موضوع نشانۀ احترام به نظر و عقیده آنهاست، بسیاری دیگر بر این باورند که دانشجویان باید حواس‌شان را به درس جمع کنند تا رای‌گیری.

فراهم نیست، می‌توان گشت تعادلی هم برقرار نیست. جهات و جوانب بسیاری هست که می‌شود این مسأله را از منظرشان بررسی کرد.

کم‌کاری از دانشجویان است یا استادان یا مسأله ضعف سیاست‌های آموزشی است؟ یک دانشجوی فلسفه باید حداقل به یک زبان اروپایی تسلط داشته باشد. برای دانشجوی فلسفه آموختن زبان آلمانی اساسی‌تر و بهتر از آموختن زبان انگلیسی است. اگر بتواند بر هر دو مسلط باشد که وضع بهتر خواهد شد. علاوه‌بر این خوب است که با زبان یونانی باستان هم آشنا باشد و اهمیت بسیار دارد که با زبان و ادب فارسی هم انس و الفتی داشته باشد. می‌بینید، یک دانشجوی فلسفه باید چنین توانایی‌هایی در خود ایجاد کند که متأسفانه در وضعیت فعلی دانشجویان فلسفه هیچ کدام از مهارت‌هایی را که شمر دم چنان‌که باید، ندارند. در مورد استادان هم وضع بهتر نیست. استادان بسیاری هستند که تسلط کافی برای آموزش به دانشجویان را ندارند و نقد بسیاری به آنها وارد است.

شیوه‌ای که برای آموزش فلسفه درست می‌دانید، چیست؟

در مسأله محتوای آموزشی یک نکته اساسی وجود دارد. دست استاد فلسفه باید باز باشد و این امکان را داشته باشد که آنچه را اساسی می‌داند در آموزش بگنجاند و از تدریس مطالب غیراساسی خودداری کند. اگر کسی حقیقتاً استاد فلسفه باشد، شیوه درست برای تربیت یک متفکر را بلد است. کلاس فلسفه جای تفکر و فلسفه‌ورزی است نه انباشتن مثنی معلومات بی‌ضبط و ربط در خزینه خاطر. در حال حاضر شیوه آموزش فلسفه در دانشگاه‌ها به گونه‌ای است که دانشجو باید معلوماتی را به خاطر بسپارد و از تفکر جدی خبری نیست. دانشجوی فلسفه‌ای که نتواند بیندیشد پس چه کاری از او ساخته است؟ بهتر است چنان‌که در حوزه‌های علمیه معمول بوده و هنوز هم همین است، بنای آموزش را بر مطالعه متون کلاسیک اصلی بگذارد. آموزش فلسفه باید با غور و تأمل در آثار افلاطون و ارسطو و کانت و هگل همراه باشد و حتی‌المقدور متون باید به زبان اصلی مطالعه شوند نه با واسطه ترجمه‌های نازل و بی‌کیفیت. البته در شرایط کنونی و آنچه در دانشگاه‌ها می‌بینم و با توجه به مسأله‌ای که برشمردم نمی‌شود توقع داشت این روال پیش گرفته شود.

چرا نمی‌شود این توقع را داشت؟

چون بر مصوبات آموزشی اصراری وجود دارد و محتوای دقیقی برای آموزش در نظر گرفته شده است که نمی‌توان خارج از آن چارچوب عمل کرد. می‌گویند تدریس باید به این شیوه تعیین شده باشد و دروس هم همانی است که گفته شده است و نمی‌توان کاری جز آن انجام داد. وضعیت طوری نیست که استاد فلسفه با دست باز و به‌راحتی بتواند شیوه و محتوایی را که مناسب می‌داند آموزش دهد.

به نظر تان چقدر تربیت نیروی توانمند در فلسفه اهمیت دارد؟ جایگاه یک فارغ‌التحصیل فلسفه کجاست و چه انتظاری باید از فیلسوفان داشت؟

نمی‌دانم جامعه اصلاً نیاز به فلسفه هم دارد؟ جامعه‌ای که در خود نیاز به فلسفه و فیلسوف احساس می‌کند. علی‌الاصول باید جامعه‌ای دانش دوست باشد. شاید بتوانیم بگوییم جامعه ما کم و بیش برای دانش اهمیت قائل است اما نه در شکل و اندازه مطلوب. چیزی که در جامعه دیده می‌شود این است که اغلب تر جیح داده می‌شود که افراد در علوم تخصص پیدا کنند که به کار می‌آید. موقعیت به شکلی نیست که چندان برای عمق و ژرف‌بینی فلسفی اهمیت قائل باشند. برای همین اسف می‌کند باید برسیم جایی برای فیلسوفان هم هست یا نه.

گفتیبه

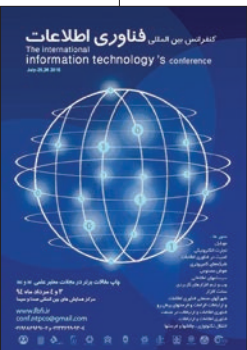
نشریه سوخت و ساز و فعالیت ورزشی

فرهیختگان| تربیت بدنی و علوم ورزشی از آن رو که دانشی بین‌رشته‌ای است، بیش از سایر رشته‌ها نیازمند تعامل و تبادل تجارب است. فراهم آوردن بسترهای مناسب چنین دادوستدهای علمی در عصر انفجار اطلاعات، ضرورتی گریزناپذیر است. براساس این مهم، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان با اتکا به تاریخچه درخشان فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی خود، اقدام به انتشار نشریه سوخت و ساز و فعالیت ورزشی کرده است. جامعه ورزشی و اندیشمندان فرهیخته می‌توانند با ارسال مقالات علمی و پژوهشی خود در عرصه فیزیولوژی ورزشی و شاخه‌ها و عناوین مرتبط با آن، بر غنای این نشریه نوپا افزوده و جامعه علمی کشور را از فواید آن بهره‌مند سازند. نشریه سوخت و ساز و فعالیت ورزشی به انتشار مقالات پژوهشی اصیل و مروری در گستره پژوهش‌های بنیادی، توسعه‌ای، کاربردی و اپیدمیولوژیک و مطالعه‌های بالینی در زمینه سوخت و ساز و فعالیت ورزشی، بیماری‌های اختلالات متابولیکی و فعالیت ورزشی، تغذیه ورزشی و... که در هیچ مجله داخلی و خارجی چاپ نشده است، می‌پردازد. تاکنون نزدیک به چهار دوره از این مجموعه به سردبیری حمید محبی منتشر شده است. علاقه‌مندان برای چاپ اثر در این مجموعه می‌توانند به تارنمای اصلی نشریه به آدرس <http://jme.guilan.ac.ir> مراجعه کنند.

روزشمار آکادمی

کنفرانس بین‌المللی فناوری اطلاعات

فرهیختگان| نخستین کنفرانس بین‌المللی فناوری اطلاعات سوم تا چهارم مرداد توسط مرکز همایش‌های توسعه ایران در شهر تهران برگزار می‌شود. با توجه به اینکه این همایش به صورت رسمی برگزار می‌شود، همه مقالات این کنفرانس در پایگاه سیویلیکا و نیز کنسرسیوم محتوای ملی نمایه خواهد شد و شما می‌توانید مقالات خود را به این همایش ارائه کرده و از امتیازات علمی ارائه مقاله کنفرانس با دریافت گواهی کنفرانس استفاده کنید. علاقه‌مندان می‌توانند با محوریت بازاریابی الکترونیکی، دولت الکترونیکی، روابط عمومی الکترونیک، شهر الکترونیک، تجارت الکترونیک در خاورمیانه و مقایسه آن با کشورهای توسعه یافته، استانداردهای امنیت، دیوار آتش (fire walls)، سیستم‌های کنترل نفوذ (Honey pots)، سیستم‌های تشخیص نفوذ (IDS & IPS)، طراحی و پیاده‌سازی شبکه‌های محلی، به اشتراک‌گذاری منابع اطلاعاتی، نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و داده‌های سازمانی و... مقالات خود را به این همایش ارسال کنند. همایش در وضعیت پذیرش مقاله است و آخرین مهلت ارسال مقاله به همایش ۳۰ تیر است. علاقه‌مندان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به تارنمای اصلی همایش به آدرس www.fbf.ir مراجعه کنند.

پیشنهاد روز

جهان را در جیب تان نگه دارید

دنیای تکنولوژی روزبه‌روز گسترده‌تر می‌شود. شب‌هایی که پدران ما زیر پشه‌بندها روی پشت‌بام دراز می‌کشیدند و ستاره‌هایی را که هنوز در آسمان دیده می‌شدند تماشا می‌کردند خیلی دور نیست. زمانی بود که تماشای تصویری از ستارگان در آسمان‌نماها یک گردش علمی برای دانش‌آموزان ابتدایی به حساب می‌آمد و شهربازی‌ها برای نشان دادن تصویر ستارگان از مردم بلیت می‌گرفتند. امروز هرکس که یک تلفن همراه هوشمند داشته باشد می‌تواند یک آسمان‌نما هم همراه خودش به این طرف و آن طرف برد. تماشای ستارگان نه‌فقط برای دانشجوی‌های رشته فیزیک یا علاقه‌مندان اطراف‌مان بر مدار خودشان در گردشند و کدام ستاره‌ها در کجای آسمان نظاره‌گر ما هستند، دنیای‌مان را بزرگ‌تر خواهد کرد. شاید با نگاه به آسمان سختی‌ها قدری کوچک‌تر شوند، بعضی چیزها معنی قوی‌تری پیدا کنند و پاره‌ای از مسائل معنی خود را از دست بدهند و مشکلات کم‌اهمیت‌تر جلوه کنند.

اپلیکیشن Star Map 3D برنامه‌ای است که به کمک آن می‌توان تصویری سه‌بعدی از اجرام آسمانی مشاهده کرد. به کمک ژئروسکوپ تلفن همراه می‌توان در آسمان گشت و تماشا کرد.

دانشگاه

ویژه نامه هفتگی اخبار واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی

تلفن: ۰۲۱-۶۶۳۴۸۰۶۶ فکس: ۰۲۱-۶۶۳۴۸۰۱۷

email: ads@fdn.ir

